

Комисијата за жалби при Советот за етика во медиумите на Македонија (СЕММ), на седницата одржана на 26 април 2022 година, врз основа на примена жалба од Бранко Прља, го донесе следното:

МИСЛЕЊЕ

Текстот на интернет – порталот „Банкометар.мк“, насловен „Бркање од работа на наставниците и администрацијата која ќе штрајкува – и тоа со гов..на мотка!“, отстапува од професионалните и етички стандарди.

ЖАЛБА

До извршната канцеларија на Советот за етика во медиумите на Македонија, на 7 април 2022 година, Бранко Прља поднесе жалба за текстот со наслов „Бркање од работа на наставниците и администрацијата која ќе штрајкува – и тоа со гов..на мотка!“, објавен на 6 април 2022 година, на интернет – порталот „Банкометар.мк“ (www.bankometar.mk).

Во жалбата се наведува дека текстот содржи неточно и нефер известување, незастапена втора страна, пристрасност и неурамнотеженост во информирањето, говор на омраза, дискриминација и мешање на факти и мислење, вест и коментар, односно дека се прекршени членовите 1, 10 и 13 од Кодексот на новинарите.

Жалителот Бранко Прља посочува дека текстот се базира на голем број незасновани тврдења и во претставката цитира повеќе делови од оспорената содржина насочени кон просветните работници, како, на пример,: „илјадници приучени даскалки, со еден или два часа дневно“, „кога работат исто како ништо да не работат“, „приучени и со врски завршиле факултетчиња“, „работел, не работел, плата зема“ и др.

Жалителот смета дека авторот воопшто не се потрудил да провери кои се вистинските барања на наставниците. Тој, воедно, смета дека со начинот на којшто е обработен текстот се создава лоша слика за наставниците, се спречува нивното право на протест и се повикува на нивно отстранување од работа.

ОДГОВОР НА МЕДИУМОТ

Извршната канцеларија на СЕММ, во согласност со членот 14 од Правилникот за работа на Комисијата за жалби, по приемот и разгледување на жалбата, стапи во контакт со интернет – порталот „Банкометар.мк“ и побара да се изјасни по однос на наводите на жалбата.

Авторот на текстот, Наум Димитровски, одговори на наводите на жалителот. Тој вели дека дека станува збор за негова колумна и лично видување на работите што се случувале во моментот. Димитровски ги отфрла сите жалбени наводи и нагласува дека само ја презентирал вистината преку слободна мисла и изразување. Во однос на темата, додава дека просветните работници не можеле своеволно да ја прекинат наставата, да преговараат од позиција на моќ и да ги остават учениците и децата без настава.

„Јас конкретно пишувам против здружениот и прекутен криминал на втората страна, која преку измислени кризи, пробува да исцеди пари од буџетот кој во суштина е празен и за тие нивни барања треба државата да се задолжува со уште повеќе кредити. Ставот од втората страна е јасен. Тие бараат зголемување на плати базирано на ништо, а ние како граѓанство мораме да ги послушаме и исплатиме за да ја работат работата?“, вели

Димитровски во однос на наводите на жалителот дека во колумната не е испочитувано правилото на втора страна.

Димитровски, меѓу другото, ги отфрла наводите за постоење говор на омраза, зашто, како што посочува, тој не повикал на никакви акции, затворање или наштетување некому. Во однос на наводите за мешање на факти и мислење, пак, вели дека оспорениот текст не било истражување за да се наведуваат факти, туку негово креативно пишување. Во оваа насока, тој смета дека немало потреба да се докажува што и да е и дека се водел од здравата економска логика.

„Нормално дека сум пристрасен кога станува збор за правично и праведно искористување на заедничките ресурси. Во секоја ситуација. Не може една каста, да си самоодредува дистрибуција на заеднички ресурси (читај буџет) по самоволна одлука од позиција на моќ. Позиција која ја искористува на најлош можен начин, преку уништувањето на образованието на нашите деца“, наведува авторот на оспорениот текст во однос на забелешката на жалителот за пристрасност и неурамнотеженост во информирањето.

МИСЛЕЊЕ НА КОМИСИЈАТА ЗА ЖАЛБИ

Комисијата за жалби утврди дека жалбата е **ОСНОВАНА**. Комисијата едногласно оцени дека Кодексот на новинарите е прекршен во членовите 1 и 13, а со мнозинство гласови и во членот 15.

Член 1: *„Новинарот има право на слободен пристап до сите извори на информирање што се од јавен интерес. Новинарот треба да објавува точни, проверени информации и нема да прикрива суштински податоци и да фалсификува документи. Доколку информацијата не може да се потврди, или станува збор за претпоставка, односно шпекулација, тоа треба да се каже и да се објави. Точноста на информацијата треба да се провери колку што е тоа можно“.*

Член 13: *„Новинарот треба да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот“.*

Член 15: *„Новинарот мора да ја негува културата на говорот и етиката. Неспойо со новинарската професија е непримерната комуникација со јавноста“.*

*При изготвувањето на мислењето, Комисијата за жалби констатирала дека интернет – порталот „Банкометар.мк“ не е член на Советот за етика во медиумите и на регистарот на професионални онлајн медиуми.

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ НА МИСЛЕЊЕТО

На седницата на 26 април 2022 година, членовите на Комисијата за жалби ги разгледаа наводите на жалителот и извршија увид во спорната содржина.

Комисијата, најнапред, утврди дека се работи за коментар, новинарски жанр кој сам по себе дозволува послободен израз, преку кој авторот може да ги искаже своите ставови и вредносни судови, дури и до степен на претерување. Сепак, став на Комисијата е дека таквата слобода на изразување не е апсолутна и неограничена и кај жанрот коментарот, а фактите врз кои се темелат ставовите мора да бидат точни и веродостојни, што не е случај во предметниот текст на „Банкоматор.мк“. Комисијата оцени дека, иако новинарскиот производ спаѓа во категоријата колумна/коментар, самиот текст не е поставен во соодветна рубрика која жанровски ќе го одвои од останатите содржини.

Изнесувајќи ги своите мислења за актуелниот штрајк во образованието, авторот искажува сериозни и тенденциозни наводи на сметка на просветните работници. Тој генерализира, користи непримерен, навредлив и, на моменти, вулгарен јазик. Изборот на фактите не обезбедуваат целосно објективна информација. Авторот пласира паушални, недоволно поткрепени и основани информации кои потоа ги коментира и генерализира:

„Па многу едноставно, затоа што илјадници приучени даскали, со еден или два часа дневно, со секој викенд фул неработен, со три месеци на лето и еден на зима – не работат. А и во тоа време кога работат исто како ништо да не работат. Нашава наставничка фела, пример не знае да користи компјутер и да направи ПДФ извештај.“

Оттука, Комисијата најде дека во текстот на „Банкоматар.мк“ се прекршени членовите **1 и 13** од Кодексот на новинарите, според кои проверката на податоците и точноста се морални императиви на новинарството и дека новинарот треба да објавува точни, проверени информации и да прави разлика меѓу фактите и мислењата, меѓу веста и коментарот.

Новинарите имаат право на свое мислење, став и вредносен суд, но не смеат сопственото мислење да го камуфлираат како факти. Мора да биде јасно разграничено што се факти и информации, а што коментар, претпоставка или став на авторот за да се избегнат дезинформирање и манипулирање со публиката.

Во овој контекст, онлајн медиумите треба јасно да ги одвојуваат и означат коментарите од другите новинарски содржини и при известувањето за секоја тема или прашање, да настојуваат да придонесат за подобро нејзино разбирање, преку внимателно разгледување на фактите и преку нивно соодветно поврзување, со цел да се претстави целосниот контекст и различните агли и гледишта на темата. Со тоа, на публиката ќе ѝ овозможат да прави разлика меѓу фактите и шпекулациите или дезинформациите, особено кога станува збор за важни и актуелни случувања и теми.

Во продолжение, Комисијата утврди и дека авторот на текстот користи непримерна комуникација со јавноста, што се коси со **членот 15** од Кодексот на новинарите. Ваквата отстапка е забележлива во неколку делови од содржината:

„За крај само да истакнам дека истиов вол, партиско-опортунитетна орос..ја...“

**„До кога ќе ги раниме за нивното лепење плакати и дудлање по партиски штабови...
Кој ги еб.т...“**

„За вакви гов..ри – со гов..на мотка!“

Новинарот мора да ги има на ум моралните стандарди на публиката на која ѝ се обраќа. Новинарите во онлајн медиумите во своите новинарски содржини треба да избегнуваат користење непристоен или вулгарен јазик (пцовки, погрдни зборови, омаловажувачки изрази). Онлајн медиумите ќе имаат предвид дека користењето вулгарен или непристоен јазик може да вознемири или навреди одделни сегменти од публиката. Овој принцип, секако, не би требало да го детерминира или ограничи на каков било начин правото на авторот да го избере својот сопствен стил на изразување, се додека не е навредлив и непримерен за публиката.

На крајот, Комисијата контактираше дека интернет-порталот „Банкометар“ нема импресум, што е спротивно на начелата за транспарентност на онлајн медиумите. Медиумите се обврзани на својата веб-страница, на видливо и посебно означено место, да објават импресум со следниве податоци: име на правното или физичкото лице кое е сопственик на онлајн медиумот, име на одговорното лице, адреса на седиштето, контакт телефони, е-мејл адреса, име на уредникот, состав на редакцијата, како и сите други податоци што ја потврдуваат релевантноста на медиумот и кои му овозможуваат на читателот да упати претставка или жалба за известувањето на онлајн медиумот.

* * *

Во согласност со наведеното, Комисијата одлучи како што е погоре наведено.

Во работата на Комисијата учествуваа членовите Мирче Адамчевски, Сефер Тахири, Мери Јордановска, Теофил Блажевски, Лилјана Пецова Илиеска, Ердџан Ахмет и Димитар Мицев.

Со почит,
Совет за етика во медиумите на Македонија

Претседател на Комисијата за жалби
Мирче Адамчевски

Бул. Митрополит Теодосиј Гологанов 54/2
1000 Скопје, Македонија

www.semm.mk   info@semm.mk   (02) 3222-595

